

Protocol Veilig Slapen
Kinderopvang Eigen-Wijs

Protocol Veilig Slapen

Kinderopvang Eigen-Wijs

Protocol Veilig Slapen Kinderopvang Eigen-Wijs

Doel van het protocol

Het slapen voor de kinderen bij Eigen-Wijs zo veilig mogelijk maken.

Inleiding

Wiegendood , ofwel Sudden Unexpected Death in Infancy (SUDI), komt in Nederland relatief weinig voor. Jarenlang was het aantal gemiddeld 25 per jaar, dat zijn 2 baby's per maand.

De laatste jaren is dit toegenomen naar gemiddeld 38 per jaar.

Dit komt zowel in kinderdagverblijven als bij gastouders voor, en de kans dat het daar gebeurt is zelfs iets groter dan thuis.

Rondom wiegendood zijn nog veel vragen onbeantwoord. Maar wel bekend is welke maatregelen en

adviezen helpen om het risico tot het uiterste te beperken.

Dit protocol beschrijft het beleid ter voorkoming van wiegendood voor kinderen tot 2 jaar met als basis de 4 belangrijkste slaapadviezen 'De 4 van Veilig slapen in de Kinderopvang' .

Afspraken

Binnen Kinderopvang Eigen-Wijs zijn alle professionele verzorgers volledig op de hoogte van de Veilig Slapen adviezen zoals gepubliceerd op de website en in de brochure van VeiligheidNL. Ouders ontvangen deze adviezen in de regel via het consultatiebureau (jeugdgezondheidszorg), verloskundigen of kraamzorg.

De adviezen gelden voor de eerste twee levensjaren, maar op onderdelen kan een andere periode worden aangegeven.

De 4 van Veilig slapen

De 4 van Veilig Slapen in de Kinderopvang

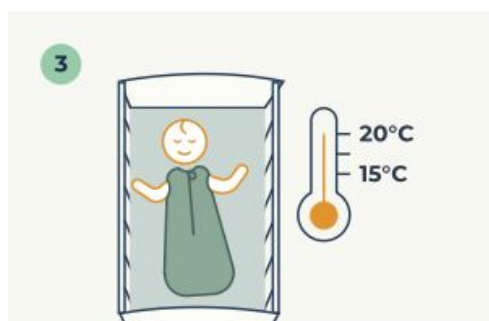
Als wij een baby in bed leggen, dan...

...leggen wij de baby in een
slaapzak

...leggen wij de baby op de rug

...leggen wij de baby in een veilig
bedje

...houden wij voldoende toezicht

Protocol Veilig Slapen

Kinderopvang Eigen-Wijs

1. Leg de baby in een slaapzak

Een slaapzak is het meest veilige beddengoed.

Extra beddengoed (laken en deken) is niet perse nodig.

In een slaapzak blijft het gezicht van de baby vrij, waardoor het altijd goed kan ademen.

Wat is een veilige slaapzak?

- Niet te warm: de temperatuur in de slaapkamer is bepalend voor het type (met of zonder mouwen) en de dikte van de slaapzak. Met de bovenkant van de vingers, voelen we aan de achterzijde van het nekje. Zolang het nekje van een baby in bed prettig (= lauw) aanvoelt, heeft de baby het aangenaam.
- Niet te groot: de armsgaten en de halsopening moeten goed aansluiten, zodat een baby niet met het hoofdje of de armen in de slaapzak terecht kan komen.
- Sluit met een rits: niet met knopen of drukkers. De sluiting van de rits zit ter hoogte van de onderbeentjes. Dit voorkomt dat de grootte van de halsopening kan variëren of een baby de sluiting kan openen.
- Armen kunnen vrij bewegen: de armen van de baby zitten niet opgesloten in de slaapzak. Ook als de slaapzak mouwen heeft, is het belangrijk dat de armen vrij kunnen bewegen. De mouwen mogen bijvoorbeeld niet vast geritst worden aan de slaapzak of in een gedwongen stand omhoog staan.

Geen mutsje in bed

Baby's krijgen binnen geen mutsje op, dat is niet nodig en zelfs gevaarlijk. Het hoofd is namelijk heel belangrijk voor de warmteregulatie.

Uitzondering: stevig instoppen met een strakgespannen laken

Bij kinderopvang Eigen-Wijs gebruiken we bij de kindjes tot 2 jaar een slaaptunnel.

Belangrijk dat het bedje laag opgemaakt wordt, dus met de voetjes bijna bij het voeteneind. Deze uitzondering maken we zodat:

- Baby's die aanstalten maken om te gaan omdraaien van rug naar buik, maar nog niet in staat zijn om zelf terug te draaien. Het strakke laken zorgt ervoor dat de baby langer veilig op de rug blijft liggen.
- Baby's die erg veel huilen en/of onrustig zijn en daardoor slecht slapen. Het strakke laken draagt eraan bij dat de baby rustig wordt.

Is een baby bij het slapen gewend aan een fopspeen?

Geef deze dan ook bij de opvang consequent voor het slapen, omdat veranderingen in routine het risico kunnen verhogen.

Gebruikt een baby medicijnen?

Controleer dan altijd of de medicijnen op naam van het betreffende kind staan. Een arts zal namelijk, wanneer het een baby betreft, geen medicijnen met slaapverwekkende bijwerking voorschrijven. Dit verhoogt namelijk de kans op wiegendood.

2. Leg het kind op de rug in bed

Rugligging is de veiligste slaaphouding voor een baby. Voor een baby die op de buik slaapt, is de kans op wiegendood wel vier tot vijf keer groter dan gemiddeld.

Als een baby verkouden is zelfs nog iets meer.

Ook een baby één enkele keer op de buik te slapen leggen, bijvoorbeeld omdat de baby alleen dan rustig wordt, is heel risicovol. Als een baby niet gewend is aan op de buik slapen is het risico namelijk nog veel hoger.

Er zijn helaas diverse voorbeelden waarbij zo'n uitzondering fataal afliep. Als een baby zelf naar de buik gedraaid is, leggen we de baby terug op de rug.

Zodra een baby motorisch zo ontwikkeld is, dat het zelf vlot om kan draaien van rug naar buik en ook weer terug, is het niet langer nodig om de baby terug te draaien naar de rug.

Gemiddeld zijn baby's met ongeveer vijf maanden in staat om zelf van rug naar buik en weer terug te draaien, maar sommigen zijn er pas met negen maanden aan toe.

Kritieke ontwikkelingsfase: eerste keer omdraaien van rug naar buik

In de fase waarin een baby probeert om voor de eerste keer om te draaien van rug naar buik, is er een sterk verhoogd risico op wiegendood.

De keren daarna, als de baby het omdraaien nog niet goed beheerst en nog niet kan terugdraaien, geven ook een verhoogd risico. De baby kan met het gezichtje tegen het matras komen te liggen en daardoor niet goed ademen.

Belangrijke aandachtspunten in deze fase zijn:

- Wij informeren ouders direct als hun baby pogingen doet tot draaien naar de buik.
- Omgekeerd vragen wij de ouders actief of hun baby thuis al pogingen doet tot draaien naar de buik, zodat wij hierop voorbereid zijn.
- Wij leggen ouders uit waarom deze fase zo risicovol is.
- Daarnaast adviseren we ouders om hun baby overdag tijdens het spelen regelmatig even op de buik te leggen, terwijl de ouder erbij blijft. Dat is goed voor de motorisch ontwikkeling en het helpt bij het leren terugdraaien van buik naar rug.

Bij een baby in deze ontwikkelingsfase nemen wij extra maatregelen wat betreft het stevig instoppen met een strakgespannen laken (zie advies 1) en frequenter toezicht (zie advies 4). Als een baby toch zelf naar de buik gedraaid is, leggen we de baby terug op de rug.

Protocol Veilig Slapen

Kinderopvang Eigen-Wijs

Alle bedden voldoen aan de wettelijke eisen.

Een kinderwagenbak of een box is geen veilige slaapplek.

Deze plekken worden dan ook niet als standaard slaapplek gebruikt, tijdens uitstapjes kan het wel zijn dat de baby in de kinderwagenbak slaapt.

Wat is een veilig bedje?

- Het bedje heeft een stevige horizontale bedbodem.
- Het matras is stevig en vlak en past goed in het bedje.
- Een baby slaapt in een slaapzak (zie advies 1).
- Er liggen geen kussenachtige materialen in het bed, zoals een kussen, een grote knuffel, hoofd- en zijwandbeschermers, babynestje, stabilisatierolletjes, zijligkussentjes of -wigjes, etc.
- Er liggen geen zeiltjes, tuigjes, koorden of voorwerpen van zacht plastic in het bedje.
- De slaapkamers worden regelmatig gelucht.
- De temperatuur in de slaapkamer is bij voorkeur 15-20 graden. Bij hoge buitentemperaturen in de zomer is dat niet altijd haalbaar. In dat geval kan de slaapkamer voordat de kinderen gaan slapen gekoeld worden met een ventilator. Zie voor meer informatie het hitteprotocol.

Klein knuffeldoekje mag wel

Waar het bij knuffels om gaat, is de kans dat een kindje er met het gezichtje tegenaan komt te liggen en erin wegzakt. Dan wordt de neus en mond afgesloten en kan het niet goed ademen. Dat kan alleen bij grote, gevulde knuffels gebeuren.

Een klein knuffeldoekje heeft alleen een stevig gevuld koppie en bestaat verder uit twee laagjes stof. Ook is het klein, waardoor het wel op het gezichtje van een baby kan komen te liggen, maar dit niet volledig kan afsluiten tot op het matras.

De slaapkamer

De slaapkamer is overzichtelijk ingedeeld. De kinderen moeten gemakkelijk neer te leggen zijn en uit hun bedjes te halen zijn. De slaapkamer wordt niet als speelruimte gebruikt.

Er zijn geen loshangende koordjes (bv. van een rolgordijn), touwtjes, snoeren (bv. van een babyfoon) of elastiekjes binnen het bereik van de bedden. Ramen zijn tijdens het slapen van kinderen altijd gesloten. De kamers zijn niet te donker.

Ventileren en luchten

Luchten

Dit is het in korte tijd ververset van alle verontreinigde binnenlucht door het wijd openzetten van ramen of deuren. Afhankelijk van de windsnelheid is minder dan een kwartier luchten meestal al voldoende om de lucht in een ruimte te ververset. Luchten levert maar een kortdurende verbetering van het binnenmilieu op. In de meeste gevallen is de temperatuur binnen tien minuten weer op peil. Luchten is geen vervanging van ventilatie. Luchten is belangrijk op momenten dat er extra veel verontreiniging verspreid wordt zoals na het slapen. Luchten is ook 's ochtends vroeg nodig als er 's nachts niet geventileerd is.

Protocol Veilig Slapen Kinderopvang Eigen-Wijs

Ventileren

Dit is het voortdurend verversen van lucht. Buitenlucht vervangt daarbij de binnenlucht die verontreinigd wordt door het continu vrijkomen van vocht, gassen, geurstoffen, micro-organismen en zwevende deeltjes microstof (vaak fijnstof genoemd).

De slaapkamer wordt geventileerd d.m.v een luchtzuiveringssysteem.

Vuistregel is: als het in de slaapkamer muff, bedompt of vies ruikt, wordt er te weinig geventileerd.

's Ochtends bij binnenkomst worden de slaapkamers gelucht. De slaapkamer moet tenminste tweemaal per dag gedurende 15 minuten gelucht worden, bij voorkeur voor en na de slaapmomenten, wanneer er geen kinderen in de ruimte zijn.

4. Voldoende toezicht

Regelmatig bij de slapende kinderen gaan kijken is een belangrijke beschermende maatregel om zo snel mogelijk een risicovolle situatie te signaleren.

Hoe zorgen wij voor voldoende toezicht?

- We kijken telkens als we een kindje naar bed brengen, ter controle ook even in de andere bedjes.
- Startende baby's houden we zoveel mogelijk extra in het oog. Er zijn aanwijzingen dat veranderingen in omstandigheden en routine bij (jonge) baby's stress en slaapverstoring veroorzaken. We controleren daarom de eerste weken vaker.
- We houden baby's die in de ontwikkelfase zitten, waarin ze bijna gaan omdraaien van rug naar buik en baby's die net voor de eerste keer zijn omgedraaid, extra goed in de gaten. We controleren in die fase vaker, minimaal eens per 10 minuten.
- Binnen kinderopvang Eigen-Wijs kunnen we d.m.v. camera's de kinderen tijdens het slapen monitoren.

Communicatie met de ouders

Voor het succesvol uitvoeren van het veilig slapen beleid is het van groot belang dat alle betrokkenen, zowel de medewerker in de opvang als de ouders, het beleid kennen en hiernaar handelen.

Goede communicatie vanuit de medewerkers naar de ouders, maar ook van de ouders naar de medewerkers is hierbij zeer belangrijk.

Communicatie bij aanmelding

Door ouders al vóór de geboorte van hun baby op de hoogte te brengen van het veilig slapen beleid, zijn er nog geen vaste verzorgingsroutines ontstaan bij ouders. Doordat ouders van tevoren weten wat er van hen wordt verwacht, kunnen ze hier rekening mee houden en zijn ze goed voorbereid als hun baby naar de opvang gaat. Hierin wordt specifiek benoemd dat het belangrijk is dat, als hun baby voor het eerst naar de opvang gaat, dat het gewend is aan het slapen op de rug, in een slaapzak, in een bedje in de slaapkamer.

Ook worden ouders erop gewezen dat hun baby in principe niet ingebakerd wordt op de opvang.

Communicatie bij intake en start wenperiode

Voor jonge baby's blijkt de overgang van thuis naar kinderopvang vaak een grote gebeurtenis. Want er verandert veel voor een baby op de kinderopvang. Andere verzorgers, nieuwe geluiden en geuren, een ander bedje, een afwijkende dagindeling, en vaak voeding uit een flesje.

Deze veranderingen van routine kunnen stress veroorzaken. Stress kan van invloed zijn op de risicofactoren rond wiegendood. Daarom is het belangrijk om een baby langzaam te laten wennen, om de overgang van thuis naar de kinderopvang zo soepel mogelijk te laten verlopen.

Het wenmoment wordt zo gepland dat er een slaapje in valt.

Tijdens de intake wordt gevraagd naar het slaaproutine van de baby.

Communicatie tijdens eerste maanden

In de fase waarin een baby probeert om voor de eerste keer om te draaien van rug naar buik, is er een sterk verhoogd risico op wiegendood. De keren daarna, als de baby het omdraaien nog niet goed beheerst en nog niet kan terugdraaien, geven ook een verhoogd risico. Vaak komt deze kritieke fase in de ontwikkeling van de baby juist op het moment dat het nog maar net gestart is in de kinderopvang.

Tijdens de overdracht bij brengen wordt er gevraagd naar verandering in de ontwikkeling en tijden en momenten van slapen.

Afwijkende slaapverzoeken van ouders

Komen er ondanks duidelijke communicatie met ouders over het veilig slapen beleid voorafgaand en tijdens de wenperiode, toch slaapverzoeken die afwijken van het beleid, dan gaan we met de ouders in gesprek en leggen uit wat de risico's zijn.

Willen zij dan alsnog dat hun baby bijvoorbeeld op de buik slaapt of ingebakerd wordt (soms hebben zij hun baby daar al aan gewend), dan wordt per situatie een zorgvuldige afweging gemaakt of er aan dit verzoek kunnen voldaan kan worden.

Als bij hoge uitzondering op het

verzoek ingegaan wordt, moeten ouders een schriftelijk toestemmingsformulier ondertekenen, waarmee zij aangeven op de hoogte te zijn van de risico's en toestemming geven voor de afwijking op het reguliere beleid inclusief argumentatie/advies deskundige (zie bijlage Toestemmingsformulier ouders/verzorgers).

Het toestemmingsformulier wordt zorgvuldig bewaard in het dossier van het kind.

Voor de afwijkende slaapverzoeken 'Inbakeren' en 'Buikligging' gelden een aantal voorwaarden die hierna beschreven worden.

Inbakeren

Baby's worden in principe niet ingebakerd, behalve als ouders hier nadrukkelijk om vragen. In dat geval wordt de baby alleen ingebakerd als aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- De ouders hebben deskundig advies ingewonnen bij een kinder- of jeugdarts of verpleegkundige van het consultatiebureau. Er wordt ingebakerd met een kant-en-klare inbakerdoek (geen losse doeken), waarbij de baby stevig ingepakt wordt met de armpjes langs het lichaam. Rondom de beentjes zit de doek losser waardoor de baby zijn beentjes kan optrekken en spreiden. Dit is belangrijk voor een gezonde ontwikkeling van de heupen.
- Een meegebrachte inbakerdoek wordt alleen gebruikt als deze eenvoudig te hanteren is en we duidelijke instructie hebben ontvangen van de ouders
- Met een inbakerslaapzak kan niet volgens de richtlijn worden ingebakerd, daarom gebruiken we deze niet. De kans bestaat dat baby's die veel bewegen in deze inbakerslaapzakjes net genoeg ruimte hebben om naar hun buik te draaien. Maar ze kunnen hun armpjes niet genoeg bewegen om ook weer zelf terug te draaien.
- Vanaf 4 maanden wordt in overleg met de ouders het inbakeren geleidelijk afgebouwd. Starten met inbakeren als de baby 4 maanden of ouder is, doen we nooit.
- Het is belangrijk om het inbakeren af te bouwen, voordat een baby begint met omdraaien. Als een ingebakerde baby per ongeluk naar de buik draait, is dat gevaarlijk.
- Vanaf 6 maanden moet het inbakeren volledig afgebouwd zijn. Een baby wordt dan nooit meer ingebakerd. Als een baby eerder, dus voor de leeftijd van 6 maanden, al een poging doet om te gaan draaien van rug naar buik, moet het inbakeren direct gestopt worden. Het is van groot belang dat ouders en pedagogisch professionals signalen van een eerste poging tot omdraaien met elkaar bespreken.

Baby's die ziek zijn, denk aan koorts, luchtweginfectie, verkoudheid, heupdysplasie, scoliose of binnen 24 uur na vaccinatie, worden niet ingebakerd.

Buikligging

- Er zijn bepaalde, maar niet vaak voorkomende (aangeboren) afwijkingen waarbij buikligging om medische redenen (tijdelijk) wel wenselijk kan zijn, bijvoorbeeld het syndroom van Pierre-Robin of bepaalde vormen van een open ruggetje. In zo'n geval wordt de ouders gevraagd naar het deskundig advies van de kinder- of jeugdarts of verpleegkundige van het consultatiebureau.
- Het zonder medische reden op de buik slapen, omdat een baby daar thuis aan gewend is, proberen we zoveel mogelijk te voorkomen door al voordat de baby naar de opvang gaat afspraken te maken met ouders over de slaaphouding.

Het gebruik van een regressiehelmpje of spreidbroek

Regressiehelmpje

Een regressiehelmpje wordt op voorschrift van een arts gebruikt bij baby's onder het jaar. Hiermee kan vaak verdere scheefgroei of afplatting van de schedel worden voorkomen. Er blijken geen extra veiligheidsvoorschriften te zijn bij het gebruik van een regressiehelmpje. Wel is het nodig om aan ouders gebruik- en verzorgingsadvies te vragen.

Spreidbroekje

Hetzelfde geldt voor een spreidbroekje. Een spreidbroekje wordt aangemeten bij een afwijking in de heupen van baby's. Zij krijgen een spreidbroek aangemeten dat ervoor zorgt dat de heup in de kom blijft. De benen blijven in spreidstand staan. Zo kan de heup zich verder goed ontwikkelen. In principe blijft deze spreidbroek ook in bed aan. Wij zullen ouders altijd vragen om een goede uitleg over verzorging onder en rond de spreidbroek en navraag doen over het dragen van de spreidbroek (hele dag, gedeeltelijk) en zullen het advies dat ouders van de arts hebben ontvangen volgen.

Verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid

Wij zijn als kinderopvangorganisatie verantwoordelijk voor het waarborgen van de veiligheid en gezondheid van het kind, ook als er met toestemming van ouders afgeweken wordt van het reguliere beleid.

In geval van afwijkende slaapverzoeken van ouders zullen wij daarom altijd een professionele afweging maken of het tegemoetkomen aan dat verzoek voldoende veilig en gezond is voor het kind tijdens de opvang.

Als bij hoge uitzondering op het verzoek ingegaan wordt, moeten ouders een schriftelijk toestemmingsformulier ondertekenen. Deze schriftelijke toestemming dient om te kunnen aantonen dat de organisatie/gastouder veilig en zorgvuldig te werk is gegaan.

In geval van aansprakelijkheidsstelling is dat van belang.

Handelen in geval van calamiteit

Als er ondanks alle voorzorgsmaatregelen toch een baby in slechte conditie wordt aangetroffen, handelen wij als volgt:

- Blijf kalm.
- Prikkel de baby (zonder krachtig te schudden, ondersteun het hoofdje).
- Bel direct 112. Zorg ervoor dat de baby op de rug op een harde ondergrond ligt. Als de baby niet reageert, pas vijf mond-op-mondbeademingen toe. Bij alsnog niet reageren start hartmassage en mond-op-mondbeademing in de verhouding 15:2.
- Maak notities, inclusief alle tijdstippen wanneer er wat wordt gedaan vanaf het moment waarop de baby gevonden is.

In geval van plotseling en onverwacht overlijden maken wij daarvan zo spoedig mogelijk, maar in ieder geval binnen enkele dagen tevens melding bij de Expertisegroep Wiegendood van de Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde (NVK) via expertisegroepwiegendood.nvk@gmail.com.

Protocol Veilig Slapen Kinderopvang Eigen-Wijs

Uiteraard alleen met toestemming van de ouders. Een arts van de Expertisegroep kan adviseren over de mogelijkheden van nader (medisch) onderzoek en extra begeleiding bieden. Alles noteren is van groot belang om naderhand bij te dragen aan het onderzoek naar een oorzaak van en/of factoren die hebben bijgedragen aan het overlijden.

In het observatieverslag noteren wij het:

- tijdstip van de gebeurtenis
- de aangetroffen situatie in het bedje
- de houding van de baby
- de kleding
- de temperatuur in de ruimte van overlijden en ook die van de baby.

Maak eventueel foto's.

Ook nazorg aan de ouders geven is van groot belang.

Goede communicatie tussen alle betrokkenen staat daarbij voorop. De ouders hebben recht op volledig inzicht in de omstandigheden rond het overlijden.

Nazorg is van groot belang, aandacht voor alle betrokkenen en openheid over de gang van zaken, dragen bij aan het op gang komen van het rouwproces.

De Expertisegroep Wiegendood, van de Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde (NVK), kan advies geven en behulpzaam zijn bij de nazorg (expertisegroepwiegendood.nvk@gmail.com).

Protocol Veilig Slapen
Kinderopvang Eigen-Wijs

Toestemmingsformulier ouders/verzorgers

Afwijking van het veilig slapen beleid

Hierbij geeft/geven de ouder(s)/verzorger(s) van
toestemming voor de volgende afwijking van het veilig slapen beleid:

- ☐ Inbakeren
- ☐ Buikligging

Argumentatie/advies voor het afwijkende slaapverzoek:

Wij verklaren hierbij op de hoogte te zijn van het veilig slapen beleid en door de Kinderopvangorganisatie gewezen zijn op de mogelijke risico's ten aanzien van wiegendood als gevolg van ons afwijkende slaapverzoek .

Plaats:

Naam:

Datum:

Handtekening ouder(s)/verzorger(s):